

Zápis z 11. jednání Výboru pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji Rady vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR)

1. června 2017, Úřad vlády, Strakova akademie, č. m. 179

Přítomni: Michal Broža (Informační centrum OSN), Daniš Petr (TEREZA), Harmanová Jana (KÚ MSK), Ondřej Charvát (ÚV), Kapitulčinová Dana (COŽP UK), Kubíková Dita (MZV), Jiří Kulich (Pavučina, Sdružení středisek ekologické výchovy a etiky), Kvasničková Danuše (KEV), Karla Mališová (MŠMT), Josef Morkus (MMR), Miroslav Novák (MŽP), Petra Skalická (Člověk v tísní, Glopolis), Kateřina Stonawská (Ministerstvo zemědělství), Ondřej Šejtka (Česká rada dětí a mládeže), Milada Švecová (Klub ekologické výchovy),

Nepřítomni: Andrys Ondřej (ČŠI), Buriánová Jitka (MŽP) Kažmierski Tomáš (MŽP), Korvasová Hana (Zelený kruh), Dana Moravcová (OMEP), Václav Pícl (MŠMT), Luděk Tesarčík (Asociace krajů), Melanie Zajacová (MPSV), Tomáš Kažmierski (MŽP), Dita Kubíková (MZV), Luděk Tesarčík (KÚ LK)

Host: Jana Dlouhá (COŽP)

Program jednání:

1. Představení Regionálního centra expertizy (RCE) Česko pro vzdělání pro udržitelný rozvoj pod United Nations University. (J. Dlouhá)
2. Informace o aktuálním stavu přípravy implementace strategického rámce ČR 2030 (M. Maděra)
3. Výstupy z prvního jednání pracovní skupina pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu a environmentální poradenství (M. Novák)
4. Informace o revizích Rámcových vzdělávacích plánů (H. Mariánková)
5. Různé
 - a) Informace o příspěvku sekretariátu EHK pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji (K. Mališová)
 - b) Informace o nové učebnici B. Moldana „Civilizace na planetě Zemi“ (O. Charvát)

Seznam příloh

- 1) Prezentace Regionálního centra expertizy Česko
- 2) Revize rámcových vzdělávacích programů
- 3) Leták Bedřich Moldan, Civilizace na planetě Zemi

Jiří Kulich omluvil předsedu výboru J. Píclá, který je pracovně mimo Prahu, zahájil jednání a představil program jednání, který byl následně schválen.

K bodu programu č. 1: Představení Regionálního centra expertizy (RCE) Česko pro vzdělání pro udržitelný rozvoj pod United Nations University

Jana Dlouhá z Centra pro otázky životního prostředí představila vznik Regionálního centra expertizy (RCE) Česko pro vzdělání pro udržitelný rozvoj pod United Nations University viz příloha číslo 1

J. Kulich poděkoval za přednesené informace a otevřel debatu.

D. Kapitulčinová se zeptala, zda již takto z kraje má RCA nějaký návrh, co by mohl výbor pro VUR dělat.

J. Dlouhá prohlásila, že debata o vzdělávání k udržitelnému rozvoji se vede dlouho a stále dochází k určitému nedorozumění, co vlastně je obsahem VUR. RCE by naopak chtělo naplnit ideje VUR konkrétními aktivitami, což ale znamená, že celý projekt se ubírá neprošlapanou cestou. RCE chce ukázat, jak by měli principy VUR fungovat v praxi.

P. Skalická se zeptala, zda se chystají bezprostředně nějaké aktivity, jak dlouhodobé plány projekt má nebo zda je časově omezený, v rámci nějakého projektu.

J. Dlouhá dodala, že zahajovací setkání, webové stránky a publikace vznikly v rámci norského fondu, nicméně aktuálně píšeme projekt v rámci sustainability science. RCE by se mělo stát místem, kde se tyto postupy budou zkoušet v praxi, budeme vytvářet indikátory sustainability science. Podobně máme projekt Erasmus plus, které RCE zapojuje do dalšího mezinárodního společenství. V minulosti jsme iniciovali několik sítí, naposledy Mezioborovou síť pro udržitelný rozvoj - MOSUR, to ale aktuálně je mimo naše kapacity.

J. Kulich dodal, že jedním z klíčových problémů VUR je například nedostatečné pochopení a rozpracování ekonomického a sociálního pilíře udržitelného rozvoje. Je tedy REC větší příležitostí se tomu věnovat a navíc zde teorii propojovat s praxí.

J. Dlouhá dodala, že ve spolupráci se Svazkem obcí Dolního Pootaví, velmi aktivní a chtěli by spolupracovat s RCE pomocí kurzů a dalších aktivit, ale hlavní síla je v debatě místních aktérů a vzájemné interakci a hledání řešení. Chceme podpořit právě tyto procesy sociálního učení. Měli jsme podobné modelové projekty, například s obyvateli Šumavy při hledání dalšího rozvoje regionu.

J. Kulich poděkoval za představení RCE a dodal, že předpokládá dlouhodobou spolupráci mezi výborem pro VUR a RCE.

K bodu programu č. 2: Informace o aktuálním stavu přípravy implementace strategického rámce ČR 2030

M. Maděra představil implementační plán strategického rámce ČR 2030, karty specifických cílů a harmonogram implementace viz příloha číslo 2.

M. Maděra představil karty příslušné ke klíčové oblasti 01, která obsahuje podkapitolu Vzdělávání. Na její přípravě pracuje mini-tým jehož členem je i místopředseda výboru pro VUR J. Kulich. Karty mají především ukazovat na policy gap a na kvantifikaci jednotlivých cílů, respektive trendů, které měří naplňování strategických a specifických cílů.

J. Kulich poděkoval za přednesené informace a otevřel debatu.

J. Morkus prohlásil, že harmonogram je skutečně napjatý, nicméně dodržení by měly pomoci mini-týmy, které mohou pracovat efektivně, spolupráce je funkční a povede k výsledkům. Zeptal se, zda karty budou přílohou materiálu, který má jít každé dva roky do vlády. Dále se dotázal, zda pro benchmark existují nějaké referenční dokumenty po Evropě nebo po světě, nebo je pro každou kartu specifický?

M. Maděra odpověděl, že co se týče benchmarku, používají se zejména dostupná data Evropské unie a OECD, v případě klíčové oblasti Lidé a společnost tato data jsou k dispozici. Karty jednotlivých cílů budou tvořit hlavní obsah vládní zprávy, která bude aktualizovaná každé dva roky. Karty se budou v průběhu času měnit, tak jak se budou měnit vstupní data, stejně jako celý dokument, který se bude každé dva roky aktualizovat.

M. Novák se zeptal, kolik je karet pro oblast Vzdělávání.

M. Maděra vysvětlil, že pro čtyři specifické cíle budou čtyři zvláštní karty mapující postup k naplnění cílů.

J. Kulich se zeptal, zda mohou členové výboru k VUR se zapojit i předběžně do jeden specifický cíl, jedna karta. Jde o zhodnocení opatření, zda vůbec existují, jak pomáhají naplnit cíl nebo zda se ukazují nějaké deficity. Samozřejmě jakoukoli pomoc vítáme a budeme jen rádi za jakoukoli pomoc.

D. Kapitulčinová se zeptala na harmonogram zapojení členů výboru, kteří by měli koncem června obdržet jednotlivé karty ke konzultaci.

M. Maděra doplnil, že v polovině června by karty měly dostat jednotlivá ministerstva, pak karty dostanou mini-týmy k hodnocení a pak je možné dát karty k dispozici výboru. V polovině července by karty měli dostat členové Rady vlády pro udržitelný rozvoj, která je bude připomínkovat v srpnu.

M. Broža se zeptal na počet specifických cílů a počet strategických cílů. Dodal, že při přípravě strategického rámce byl jedním z požadavků vytvořit dokument, který bude srozumitelný a přiměřeně rozsáhlý tak, aby jej dokázal pojmout běžný, byť poučený čtenář. Tedy, aby text byl jednoduchý a pokud možno krátký, není tato varianta přece jen komplikovanější, než byl původní návrh?

M. Maděra potvrdil, že celou dobu je hlavním požadavkem, aby nešlo o dlouhý a složitý dokument.

H. Korvasová se zeptala, zda se dá říct u jakéhokoli vybraného cíle, kdo ho bude mít na starosti, kdo bude odpovídat za jeho plnění a kdo bude plnění vyhodnocovat, případně z čeho se bude plnění financovat.

M. Maděra vysvětlil, že specifické i strategické cíle vychází z návrhové části strategického rámce. Strategický cíl je ve všech kapitolách obecnější, specifické cíle jsou již více normativní. Například první specifický cíl v podkapitole Vzdělávání je "Vzdělávací systém je inkluzivní a vzájemně prostupný, neselektuje žáky a žákyně v útlém věku na talentované a netalentované a omezuje závislost vzdělávacích drah a výsledků na jejich socioekonomickém zázemí". Vyplníme kartu a podíváme se, jak na opatření, zda v rámci MŠMT existuje, jak je naplňováno, jaká korelace vzdělávacích drah a výsledků na socioekonomickém zázemí a budeme doporučovat, jaký typ politik bychom měli implementovat, aby se tento negativní fenomén zmírňoval. Po schválení implementačního plánu bude doporučení závazné pro gestora, což je v tomto případě MŠMT, a to by mělo toto doporučení zohlednit v dalších dokumentech. Tedy tím, kdo bude uvádět doporučení v život je ministerstvo školství. Co se týče financování, je to různé pro různé cíle a oblasti, v případě Vzdělávání to budou peníze ze státního rozpočtu určené pro MŠMT. Náklady na cíle

jsou tedy mandatorní, tak nemandatorní výdeje státního rozpočtu. Některé cíle jsou více investiční a mohou být financovány například z kohézčních fondů. Také implementační dokument je rámcovou strategií, Úřad vlády nebude psát přímo návrhy na naplňování těch cílů, ale vytváří prostor pro naplňování ze strany rezortů. Nevýhodou strategického rámce je to, že není úplně tvrdě vymahatelný, nicméně jednotlivá ministerstva zavazuje, aby všechny jejich dokumenty a strategie byly v souladu se strategickým rámcem.

K bodu programu č. 3: Výstupy z prvního jednání pracovní skupina pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu a environmentální poradenství

J. Kulich vyzval M. Nováka k podání informace o výstupech z prvního setkání pracovní skupiny pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu a environmentální poradenství.

M. Novák informoval o tom, že šlo o první setkání, šlo o operativní informaci fungování. Setkání by mělo probíhat čtyřikrát ročně, na setkáních pracovní skupiny by se mělo pravidelně informovat o činnosti výboru pro VUR a opačně na výboru budou pravidelné informace z jednání pracovní skupiny. Hlavním obsahem práce bude státní program EVVO, jeho kontrola, plnění úkolů vyplývajících ze státního programu a pomoc s plněním těchto úkolů, vyhodnocení a příprava akčního plánu. Aktuální informací je státní konference EVVO, která se bude konat 5. Října v Brně v rámci Ekofilmu. Ta by měla být klíčovou konferencí k EVVO, která dosud chyběla na celostátní úrovni a bude otevřena všem stakeholderům.

J. Morkus se dotázal, zda jsou součástí pracovní skupiny také zástupci spolupracujících, nejen gestorů v rámci EVVO.

M. Novák potvrdil, že součástí skupiny jsou i zástupci spolupracujících.

K bodu programu č. 4: Informace o revizích Rámcových vzdělávacích plánů

H. Mariánková představila aktuální postup při revizích Rámcových vzdělávacích plánů, viz příloha číslo 3.

J. Kulich poděkoval za přednesené informace a otevřel debatu.

J. Dlouhá se zeptala na čem je založena reforma plánů a zda je do revize počítáno s veřejnou debatou, jako například probíhá na Novém Zélandě.

H. Mariánková vysvětlila, že pro každou vzdělávací oblast je zpracována podkladová studie, která na základě dostupných materiálů a vlastních šetření hodnotí aktuální stav a návrhy. Podkladové studie jsou zpracované pro oblasti ICT, matematiku, pracujeme na českém jazyku, cizích jazycích a tělocviku a výchově pro zdraví. Přírodní vědy jsou pro nás složitější, protože na ně nemáme pracovníky. Podkladové studie se diskutují mezi odborníky

M. Broža vidí v revizi plánů největší příležitost k zásadnějšímu posunu ke vzdělávání k udržitelnému rozvoji, přestože vlastně dosud není jasné, co přesně VUR má být, respektive zda bychom měli rozvíjet koncept EVVO a rozšířit jej o udržitelný rozvoj nebo zda je to téma, které je ve všech předmětech jako je například výuka ICT, matematika, cizí jazyky nebo občanská výchova. Bylo řečeno, že Národní soustava kvalifikací - NSK má dnes stovky kategorií, bereme ale do úvahy proměnlivost světa a to, že pravděpodobně 60 % dnešních prvňáčků bude zastávat pozice, které dnes neexistují. Stejně tak posun v technologiích je tak rychlý, že plány pro rámcové plány pro rok 2020 mohou být v té době významně zastaralé. Posun k aplikované znalosti cizích jazyků je stále nedobrá, nechápu, proč rodilí mluvčí nejezdí více do ČR, aby zde jazyky učili.

H. Mariánková sdělila, že Národní soustava kvalifikací je teoreticky všech kvalifikací v ČR, připravuje ji MŠMS, ale čerpá z národní soustavy povolání MPSV. Popisy kvalifikací tvoří střešní zaměstnavatelé, které jmenuje Hospodářská komora, Svaz průmyslu a dopravy, Agrární komora atd., kteří se snaží popsat kvalifikaci, tak aby byla jednoznačná a opakovatelná a dalo se podle ní zkoušet. Standardy neustále přibývají, doba pro revize je tři, maximálně čtyři roky, což je zatím dostačující doba. Všeobecné vzdělávání je ze své podstaty stabilnější, nicméně i tak se musí revidovat. Co se týče rodilých mluvčích, ti v ČR jsou a využívají se pro výuku cizího jazyka, ale mohli by se využívat i pro výuku dalších předmětů. Viděla jsem to v praxi ve Švédsku, kde se učí v angličtině například odborné znalosti pro automechaniky, kteří mají jako zadání být schopni se domluvit se zákazníkem a číst manuály v angličtině. O komunikativní metodě výuky jazyků se v ČR debatuje dlouhodobě, ale málokde se skutečně využívá. Důraz se klade neustále na výuku gramatiky, vyplňování testů, přestože se od roku 1990 generace učitelů vyměnila.

H. Korvasová se zeptala na přítomnost tzv. průřezových témat v RVP.

H. Mariánková sdělila, že průřezová témata se snaží zapracovat do jednotlivých vzdělávacích oblastí. Problém je v tom, že pokud mají zodpovědnost za něco všichni, často to nedělá nikdo. Některé školy se průřezovým tématům věnovali, ale nebylo to průřezové téma, že by skutečně procházelo všemi předměty, ale jen těmi, kteří k tomu byli pozitivně naladěni. Měly by to být nějaké hodnoty, které škola chce prosazovat a to by měla vyžadovat od všech svých učitelů. Škola by měla mít nějakou vizi a směřování vzdělávání, které bude vyžadovat od všech svých pedagogů.

P. Skalická vnímá pozitivně, když se pracuje na integraci průřezových témat, na druhé straně je zde nebezpečí, že průřezová témata vymizí. Budou při revizi přizváni odborníci na jednotlivá témata, kteří by mohli pomoci se zařazením průřezových témat do jednotlivých oblastí, aby se nestalo, že třeba EVVO bude pouze v přírodopisných předmětech nebo výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech pouze v zeměpise. Pak by to neplnilo svůj účel, nicméně odborníci na vzdělávací procesy asi nejsou schopni pojmout všechna průřezová témata, takže nakonec se do revize promítnou jen ta témata, která rezonují u vzdělávacích odborníků.

J. Kulich se zeptal, zda se čeká u průřezových témat s doporučenými a očekávanými výstupy průřezových témat, které by měli závazněji definovat výstupy vzdělávání.

H. Mariánková dodala, že aktuálně plánují setkání s hlavními tvůrci průřezových témat, naše představa je, že průřezová témata maximálně rozdělíme do vzdělávacích oblastí. To je náš návrh, možná nás přesvědčí o tom, že to není možné.

M. Maděra se zeptal, jak je to s přenositelnými (transversálními) kompetencemi v rámci RVP a také, zda se skutečně plánuje nový typ maturitní zkoušky, která by neopravňovala ke vstupu na jakoukoli vysokou školu, ale třeba jen na technické školy.

P. Skalická navázala s dotazem, zda se v rámci klíčových kompetencí dochází k jejich přehodnocení, protože vznikali před 15 lety, zda jsou tedy hodnoceny a pak implementovány do plánů. Druhá otázka směřovala na možnosti výboru nahlédnout do pracovních dokumentů k revizím RVP.

H. Mariánková vysvětlila, že letos na podzim by měl být inovovaný evropský rámec pro klíčové kompetence a co bude u nás, tomu přizpůsobíme. Potřebujeme propojit kompetence s učivem, protože nemůžeme rozvíjet kompetence bez obsahu. Výrazně odlišné jsou také přístupy učitelů, kteří rozvoj kompetencí mají v praxi učit. Po domluvě s panem náměstkem Píclm je určitě možné dokumenty nabídnout k prostudování.

J. Kulich poděkoval za nabídku sdílení informací i prezentaci a dodal, že jde o začátek debaty, zejména debaty nejen k samotným plánům, ale i průřezovým tématům.

K bodu programu č. 5. Různé

- a) Informace o příspěvku sekretariátu EHK pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji (K. Mališová)

K. Mališová informovala členy výboru, že pro možnost příspěvku pro EHK OSN je nutné povinné členství v této instituci, které musí být schváleno vládou formou vládního usnesení. V rámci interního sdělení navrhlo MŠMT spolu s MŽP 4 000 euro příspěvek, který byl zkrácen na 3 000 euro. Rozpočet se zatím neschvaloval.

- b) Informace o nové učebnici B. Moldana „Civilizace na planetě Zemi“ (O. Charvát)

O. Charvát informoval členy výboru o nové učebnici prof. Bedřich Moldana „Civilizace na planetě Zemi“. Kniha je určena zejména středoškolským studentům, třetina knihy se věnuje tématu udržitelného rozvoje. Profesor Moldan poskytl členům výboru celý text knihy s žádostí o kritický pohled a připomínky, zejména z hlediska pedagogického pohledu na vhodnost textu pro danou věkovou kategorii. Doporučení by se případně daly využít jako podpůrný argument pro získání schvalovací doložky učebnic.

M. Švecová dodala, že nejjednodušší cesta je podívat se na formuláře, který je k dispozici pro získání schvalovací doložky. Recenzenti při schvalování učebnice postupují právě podle tohoto formuláře.

K. Mališová dodala, že po prostudování učebnice může výbor vydat usnesení, že knihu k získání doložky doporučuje. Pravidla pro schválení určuje směrnice náměstka ministra pro vzdělávání ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k postupu a stanoveným podmínkám pro udělování a odnímání schvalovacích doložek učebnicím a učebním textům a k zařazování učebnic a učebních textů do seznamu učebnic z roku 2013. Podle informací MŠMT zatím vydavatel knihy Civilizace na planetě Zemi o doložku nezažádal.

- c) Plán práce výboru

J. Kulich připomněl, že na posledním jednání výboru se rozhodlo o schválení práce výboru na práci v roce 2017. Otázka pro výbor je, zda výbor s předloženým návrhem souhlasí a zda jej chce v předložené podobě schválit.

D. Kapitulčinová navrhla, zda by nebylo lepší nastavit pravidla pro vyhodnocování aktuálního roku a plán pro rok následující. Zatím byla debata nad plánem práce a jeho vyhodnocením víceméně formální.

J. Kulich navrhl, že bychom mohli vyhodnocení roku 2016, probrali na příštím zasedání výboru pravděpodobně v září. Návrh by měl jít e-mailem členům výboru, tak aby se k němu mohli vyjádřit již předem.

O. Charvát navrhl, že vyhodnocení pošle do konce června. Zároveň navrhl, zda by nebylo praktičtější mít dlouhodobý plán úkolů, postavený na předložených bodech.

D. Kapitulčinová souhlasí s návrhem dlouhodobých cílů s tím, že by se daly aktualizovat podle potřeby.

d) Různé

M. Švecová informovala členy výboru o aktivitách v rámci Evropského týdne udržitelného rozvoje. Krajské koordinátory EVVO dostali k dispozici PR materiály a školy se ve velké míře do týdne zapojily.

Ve spolupráci s Poslaneckou sněmovnou parlamentu ČR, MŠMT a UNESCO se uskuteční den 11. října 2017 celostátní setkání koordinátorů EVVO krajů ČR a budou se zde prezentovat školy jako centra výchovy a vzdělávání k udržitelnému rozvoji.

P. Skalická informovala o tom, že FORS vydal hodnocení oblasti globálního rozvojového vzdělávání, které by mohl být na některém z dalších sezení výboru prezentován. Zároveň členy výboru upozornila na dvoudenní seminář „Global Education Seminars“ pro země V4, tématicky zaměřená na profesionální rozvoj učitelů a osvěta k tématu GRV.

M. Broža připomněl, že 5. června začíná konference o oceánu, ke které připravila IC OSN výstavu v pražské zoo. Ta ukazuje korelaci mezi suchozemci v ČR a oceány je velmi silná. Zároveň začíná i kampaň Together, která zaměřená zejména na tlaky vzniklé v souvislosti s migrační vlnou. Na konci června proběhne světový kongres Montessori vzdělávání, který bude také zaměřen na Cíle udržitelného rozvoje.

J. Dlouhá dodala, že minulý týden proběhla přednáška Jany Hybáškové o dopadech změny klimatu v Namibii, která je k dispozici na: http://stuz.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1312:zaznam-z-besedy-24-5-2017-s-dr-janou-hybaskovou&catid=12&Itemid=71

Počet stran zápisu: 7
Počet příloh: 4
Zápis zhotovil: Ondřej Charvát
Ověřil: